

Hordalékidő

Még mielőtt egy nagyobb ívű kronoposz kifuthatta volna magát és rendje szerint lezárult volna, a modernizmus korai szakaszában megszületett a korszakot lezáró utolsó munka. Az időszak zárpontja nem Duchamp Forrás-piszoárja, sokkal inkább Malevics Fekete négyzet fehér alapon (1913) című műve. Attól a ponttól a körül- és lezárt síkban, a kép beomlasztott helyén, annak temetőjében az alkotónak nincs további tennivalója. Ha onnan mégis vezet út valamerre, az visszafelé, vagy a térbe kihajolva tart. Közép-európai, a konstruktív hagyományba ágyazódott remény, hogy valóban tart.

Az idő groteszk megnyilvánulása, fintora, hogy Malevics említett alkotása manapság éppen felrepedezik. Miként ifj. Szlávics László „táblaképsíkjai”. Szlávics ugyanis a malevicsi tapasztalati mezőben – mert Malevics munkája létrejötté óta jelentős felhajtóerőt hordoz – keres biztosan-bizonytalan fogódzót, szemléleti alapot: Nézőpontot, miként a Kiskép Galériában látható tárlata címe jelzi. A visszakeresés és visszatalálás aspektusait, amelyek a kreatív munkálkodás öröme révén nyernek testet.

A néhány táblakép-imitáció egyenmértű, a képsík felégetett, organikus, a szikkadt-felrepedezett föld faktúráit hordozó sötét pusztaság, amelyről

ifj. Szlávics László: Múltidő II., 2015
fa, vas, óraszerkezet, vegyes technika,
41x28x24 cm

geometrikus formák emelkednek el, mintha abból sarjadnának. Reliefként a térben lebegnek, noha „pórázon” – hiszen alig nyilvánvaló távtartó és támaszelemek teszik bizonyossággá térbeli kalandjukat.

Persze Szlávics nem festő: leleményes érmész és szobrász, s így nem elméletekkel vagy eszmékkel foglalkozkodik – noha filozófál –, hanem az anyagok valóságával, érzéki testével, ahogy a múlt időben megnyilatkoznak, tehát a dolgok testi idejével. A dolgok, a testek valósága pedig a rozsdás, a seb, a kopás, a deformálódás – a túl-ig teljesség –, az ezek nyo-

mán megjelenő szín- és formavilág, s csak ritkán a csillanás.

A néhány assemblage-variáció egyetlen témára fűződik: az időre mint civilizációs örökségre, mint hagyományra, mint szubjektív élményre. Az összeépített, konstruált tárgyak nem nyernek új funkciót, de utalnak a régre: valószínűleg konkrétan arra emlékeztetnek. Augustinustól ismerős gondolat, hogy a valódi tartalom hordozója az illanó jelennel s a kifürkészhetetlen jövővel szemben a múlt, amit a visszaemlékezés felidézhet. S ki vagy mi idézhetné meg hitelesebben a múltat, mint a sokat megélt, funkciójukból kikopott dolgok – noha szótlannul?

Az egykor kihívóan dekoratív, fénylő és rugózó és keringő mozgó részek pucérok és statikusak e szobrokon, óraépítményeken, ám valamit építenek, tartanak: az emlékezetet. Idéznek, emlékeztetnek, noha rozsdafoltosak. Már nem a mechanikusnak és ütemesen rögzíthetőre, hanem arra a belső időélményre, amely éppen olyan zaklatottan és kuszán, hordalékszerűen torlódik, sodródik össze a személyiségben, miként e szobrok teste. Mindegyiken ott kukucskál, egyedül vagy többedmagával, ép vagy roncsolt állapotban a cégér, amely immár mesterjegy: az óra.

Mondják: nem az idő múlik – a dolgokkal együtt mi változunk, s időnk egésze nem lehet tulajdonunk. Legegyen elegendő, hogy valami kevés kiemelhető a feledés homályából: ha törmelék, ha hordalék, ha töredék is az egészből. *(Megtéríthető december 15-ig.)*

BALÁZS SÁNDOR